

**PANEVĖŽIO MIESTO BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGŲ
MOKINIŲ TRAUMŲ 2017 M. I PUSMEČIO
DUOMENŲ ANALIZĖ**

Parengė visuomenės stebėsenos specialistė Indrė Čaikinienė

**Panevėžys
2017 m.**

ĮVADAS

Kiekvienais metais visuomenės sveikatos specialistai registruoja mokinių patirtas traumas apsilankymų žurnaluose ir Biuro parengtose moksleivių patirtų lengvų traumų registravimo formose. Per 2017 m. I pusmetį Panevėžio miesto mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistės užfiksavo 213 moksleivių patirtas traumas, tai yra 38 traumomis mažiau nei per 2016 m. I pusmetį.

Pagal surinktus duomenys matome, kad daugiausiai traumų moksleiviai patiria kūno kultūros pamokose (102) ir pertraukų metu (61) (1 lent.). Kūno kultūros pamokose dažniausiai yra patiriamos šios traumas: sumušimai (39) ir sausgyslių ar raumenų patempimai (33). Mažiausiai traumų patiria moksleiviai darbų pamokose (14).

Kadangi daugiausiai traumų patiriama kūno kultūros pamokose, tai galima išskirti pagrindines priežastis kurios dažniausiai ir sukelia traumą :

- ◆ *Neracionalus kūno kultūros pamokų organizavimas.* Sportinės traumos gali būti patiriamos, kai per didelės moksleivių grupės, kai perpildytos sporto aikštelės, esant netinkamam tvarkaraščiui ar nesant mokytojui pamokoje.
- ◆ *Kūno kultūros pamokų metodikos trūkumai.* Tai fizinio ugdymo metodikos klaidos, susijusios su didaktinių principų pažeidimu, individualaus ir diferencijuoto mokymo stoka, sveikatos būklės nepaisymas, netinkama pramankšta, netinkama fizinių pratimų mokymo metodika.
- ◆ *Silpna mokyklų materialinė-techninė bazė.* Tai mažos ir šaltos sporto salės, nelygios ar slidžios jų grindys, blogos techninės būklės sporto inventorių ir įrenginiai, nepatenkinama sporto salių ir aikštelių sanitarinė – higieninė būklė.
 - ◆ *Medicininės kontrolės taisyklių pažeidimai.* Traumų priežastis gali būti pedagogo leidimas dalyvauti kūno kultūros pamokose ligotam mokiniui.
 - ◆ *Dideli saugaus elgesio taisyklių pažeidimai:* nedrausmingumas, nedėmesingumas, saugaus elgesio svarbos nesuvokimas, sportinio režimo ignoravimas.
 - ◆ *Hipokinezija:* mažai judantys vaikai dažniau patiria traumų.
 - ◆ *Netaisyklinga kūno laikysena* didina traumų įgijimo rizikos laipsnius.
 - ◆ *Nutukimas.* Tokios traumos, kaip smegenų sutrenkimas, rankos riešo lūžis, patiriamos nukritus sporto salėje ar aikštyne, dažniau registruojamos tarp nutukusių mokinių.
 - ◆ *Hiperkinezė:* pernelyg dideli fiziniai krūviai neigiamai veikia vaikų sveikatą ir dažnai yra sportinių traumų priežastis.
 - ◆ *Anatominės anomalijos.* Skirtingas kojų ilgis arba jų iškrypimas; pilnapadystė ir kt.
 - ◆ *Psichologiniai vaikų ypatumai.*
 - ◆ *Menstruacinio ciklo sutrikimai,* skatinantys kaulų retėjimą.
 - ◆ *Nepakankama sporto pedagogo profesinė kompetencija.*

Traumų rūšys								
<i>Traumų fiksavimo vieta</i>	<i>Sausgyslių ar raumenų patempimai</i>	<i>Lūžiai</i>	<i>Išnirimai</i>	<i>Smegenų sutrenkimai arba kt. galvos, kaklo traumos</i>	<i>Sumušimai</i>	<i>Įpjovimai, durtinės arba kirstinės žaizdos</i>	<i>kt. traumos</i>	<i>Iš viso:</i>
<i>Darbų pamokose</i>	0	0	0	0	1	11	2	14
<i>Kūno kultūros pamokose</i>	33	8	4	4	39	5	9	102
<i>Pamokų metu</i>	1	0	0	2	7	3	1	14
<i>Pertraukų metu</i>	7	3	2	8	24	6	11	61
<i>Mokyklos teritorijoje</i>	2	0	0	1	7	4	8	22
<i>Iš viso:</i>	43	11	6	15	78	29	31	213

1 lentelė. Traumų atvejai Panevėžio miesto bendrojo ugdymo įstaigose pagal traumų fiksavimo vietą

Pagal amžių daugiausiai mokyklose traumas patiria 12-13 metų amžiaus mokiniai, nes jie yra itin jūdriūs, aktyvūs. Dažniausios tokio amžiaus vaikų traumos – sumušimai. Mažiausiai – pirmokai ir vyresnių klasių mokiniai t.y 17-18 metų amžiaus (2 lent.)

Pagal traumų klasifikaciją daugiausiai užregistruota sumušimų ir įpjovimų bei durtinių ir kirstinių žaizdų. Mažiausiai – pasitaiko lūžių bei išnirimų.

<i>Amžius metais</i>	<i>Sausgyslių ar raumenų patempimai</i>	<i>Lūžiai</i>	<i>Išnirimai</i>	<i>Smegenų sutrenkimai arba kt. galvos, kaklo traumos</i>	<i>Sumušimai</i>	<i>Įpjovimai, durtinės arba kirstinės žaizdos</i>	<i>kt. traumos</i>	<i>Iš viso:</i>
<i>7 m.</i>	0	0	0	1	3	2	3	9
<i>8 m.</i>	1	0	0	2	4	0	4	11
<i>9 m.</i>	3	2	0	1	11	5	5	27
<i>10 m.</i>	4	0	0	2	13	3	2	24
<i>11 m.</i>	2	1	1	1	9	3	3	20
<i>12 m.</i>	6		1	5	8	2	2	24
<i>13 m.</i>	9	3	2	2	12	6	3	37
<i>14 m.</i>	5	1	1	1	5	1	0	14
<i>15 m.</i>	6	2	1	0	4	3	7	23
<i>16 m.</i>	1	2	0	0	2	1	1	7
<i>17 m.</i>	3	0	0	0	3	1	0	7
<i>18 m.</i>	3	0	0	0	4	2	1	10
<i>Iš viso:</i>	43	11	6	15	78	29	31	213

2 lentelė. Traumų atvejai Panevėžio miesto bendrojo ugdymo įstaigose pagal amžių ir traumų rūšį

<i>Amžius metais</i>	<i>Darbų pamokose</i>	<i>Kūno kultūros pamokose</i>	<i>Pamokų metu</i>	<i>Pertraukų metu</i>	<i>Mokyklos teritorijoje</i>	<i>Iš viso:</i>
<i>7 m.</i>	1	0	1	5	2	9
<i>8 m.</i>	0	3	0	4	4	11
<i>9 m.</i>	0	13	2	4	8	27
<i>10 m.</i>	2	12	0	8	2	24
<i>11 m.</i>	2	11	2	4	1	20
<i>12 m.</i>	3	10	1	8	2	24
<i>13 m.</i>	4	20	5	8	0	37
<i>14 m.</i>	1	8	0	5	0	14

<i>15 m.</i>	1	10	1	11	0	23
<i>16 m.</i>	0	5	0	2	0	7
<i>17 m.</i>	0	4	1	0	2	7
<i>18 m.</i>	0	6	1	2	1	10
Iš viso:	14	102	14	61	22	213

3 lentelė. *Traumų atvejai Panevėžio miesto bendrojo ugdymo įstaigose pagal amžių ir traumų fiksavimo vietą*

Statistinių duomenų analizė rodo, kad berniukai dažniau susižaloja nei mergaitės. Jie yra judresni už mergaites.

Traumų rūšys								
<i>lytis</i>	<i>Sausgyslių ar raumenų patempimai</i>	<i>Lūžiai</i>	<i>Išnirimai</i>	<i>Smegenų sutrenkimai arba kt. galvos, kaklo traumos</i>	<i>Sumušimai</i>	<i>Įpjovimai, durtinės arba kirštinės žaizdos</i>	<i>kt. traumos</i>	<i>Iš viso:</i>
Berniukai	21	10	5	8	51	19	17	131
Mergaitės	22	1	1	7	27	10	14	82

4 lentelė. *Traumų rūšys pagal lytį*

Bendrosios sužalojimų ugdymo įstaigoje prevencijos rekomendacijos

1. Kūno kultūros mokytojas turi gerai žinoti: saugaus elgesio kūno kultūros pamokose taisykles, vaikų ir paauglių psichologinius ypatumus. Kūno kultūros mokytojas turi mokėti naudotis sporto įrenginiais ir prietaisais. Kūno kultūros mokytojas turi siekti mokinių saugaus elgesio pamokoje, savo kvalifikacijos tobulėjimo, būti kompetentingas, suteikdamas pirmąją pagalbą.

2. Tinkamas sportinės avalynės ir aprangos pasirinkimas.

3. Racionali kūno kultūros pamokų metodika: siekiant traumų prevencijos itin svarbūs kūno kultūros pamokos struktūriniai elementai yra pramankšta ir baigiamoji pamokos dalis (atsipalaidavimas ir atvėsimas).

4. Kūno kultūros pamokų vietos (aplinkos) įvertinimas. Pedagogas turėtų patikrinti, ar aikštelių danga ir kiti sporto įrenginiai tinka pratyboms. Visa įranga turi būti saugiu atstumu nuo aikštelės. Visos apšvietimo lempos privalo turėti apsaugą nuo galimų kamuolio smūgių ir pan. Prietaisai turi atitikti higienos normų reikalavimus.

5. Gerinti moksleivių fizinį parengtumą, jiems skiriant fizinius pratimus pagal sveikatos būklę ir fizinį pajėgumą, sportinius žaidimus adekvačiau pritaikyti mokinių fizinei būklei. Geriau fiziškai parengti moksleiviai mažiau rizikuos patirti traumas.

6. Registruoti sužalojimus, įvykstančius ugdymo proceso metu.

7. Organizuoti pokalbius, viktorinas, vaidinimus, socialinės reklamos kūrimą, konkursus ir pan.

sužalojimų profilaktikos tema.

8. Ugdymo įstaigos dirbtuvėse, sveikatos kabinete turi būti įmonės pirmosios pagalbos rinkiniai, kurių sudėtis ir apimtis turi atitikti teisės aktų reikalavimus. Rinkiniai turi būti lengvai pasiekiami užsiėmimų mokykloje metu. Turi būti paskirtas asmuo, atsakingas už pirmosios pagalbos rinkinio priežiūrą ir jo papildymą.